

LA RUTA DELS CLÀSSICS

Ausiàs Marc · Joanot Martorell · Joan Roís de Corella

Aquest és un viatge per les terres de tres clàssics del nostre segle d'or: Ausiàs Marc, Joanot Martorell i Joan Roís de Corella, tots tres relacionats amb la cort del duc Alfons d'Aragó, dit el Vell, al palau de Gandia.

Els visitants evocaran el segle xv valencià, alhora que gaudiran del patrimoni, de la mar, de les valls i les muntanyes, dels menjars i dels vins, i dels diversos accents de la nostra llengua amb el ressò de les immortals paraules dels nostres escriptors més universals.

Un viatge pel temps? Sí, però, també un viatge pel present, autèntic, que ens farà golg als sentits pels mateixos camins que sovintejaren, fa més de cinc segles, els protagonistes d'aquesta ruta. Tot un plaer inqüestionable.

Éste es un viaje por las tierras de tres clásicos de la literatura del Siglo de Oro valenciano: Ausiàs Marc, Joanot Martorell y Joan Roís de Corella, los tres relacionados con la corte del duque Alfons d'Aragó, llamado El Vell (el Viejo), en el palacio de Gandia.

Los visitantes evocarán el siglo XV valenciano al tiempo que disfrutarán del patrimonio, del mar, de los valles y montañas, de los manjares y de los vinos... y escucharán en sus gentes la variante valenciana de una lengua que mantiene el eco de las inmortales palabras de tres escritores medievales que crearon el catalán moderno.

¿Un viaje por el tiempo? Sí, pero también un viaje por el presente, auténtico, que hará gozar nuestros sentidos por los mismos caminos que frecuentaron, hace más de cinco siglos, los protagonistas de esta ruta. Todo un placer incuestionable.

This is a journey through the land of three literature classics of the Valencian Golden Age: Ausiàs Marc, Joanot Martorell and Joan Roís de Corella. These three writers are related to the court of the duke Alfons d'Arago, the so-called *El Vell* (the Old one), at the Gandia Palace.

Visitors will evoke the Valencian 15th century and, at the same time, they will enjoy the cultural heritage, the sea, the mountains, the food and the wine. They will also listen to the local people speaking a language, the catalan, that echoes the immortal words of these three most universal Valencian writers.

Is it a journey through time? Yes, but it is also a journey through the real present and it will make us enjoy with our five senses the places frequented by the characters of this tour over five centuries ago. An unquestionable pleasure!

Gandia
Tourist Info: 96 287 77 88 - 96 284 24 07 www.gandia.org
Beniarjó
Ajuntament de Beniarjó: 96 280 03 61 www.beniarjo.es
Sant Jeroni de Cotalba
Ajuntament d'Alfauir: 96 283 54 38 www.alfauir.es
Albaida
Ajuntament d'Albaida: 96 290 09 60 www.albaida.org
Cocentaina
Tourist Info: 96 559 01 59 www.cocentaina.es
Vall de Pop
Tourist Info: 96 648 10 17 www.valldepop.es
Dénia
Tourist Info: 96 642 23 67 - 902 11 41 62 www.denia.net
Altres rutes / Otras rutas / Other routes
La ruta dels Borja
La ruta dels monestirs

Inqüestionables

A Alfauir, a 8 km de Gandia, vora el camí romà Dénia-Xàtiva i prop d'on es va desenvolupar la batalla de les Germanies, es troba aquest monestir de l'orde dels Jerònims, un dels primers fundats a la Península. Construït pel duc Alfons d'Aragó, els **Marc** tingueren una gran relació amb aquest cenobi. Acl està soterrat el pare d'Ausiàs Marc i les dues esposes del poeta. Al segle xv, els Borja mantingueren i exampiarer l'edifici. Destaca el **claustr**, amb arcs gòtics fets amb rajola roja, i l'aqueducte. El bosc de pins i els horts de tarongers ens ofereixen un passeig ben agradable. A Ròtova, al costat d'Alfauir, podem menjar les tradicionals **coques de dacsa**.

El nucli antic de Gandia és hui un bulliciós centre comercial. S'hi poden visitar altres restes de l'època dels Borja, com ara la **torrassa del Pi**, el convent de **Sant Roc** i la primera universitat jesuïta del món, fundada pel IV duc, Francesc de Borja. Gandia té **platges** impressionants. Aquella "cruel patja deserta" que va descurar Ausiàs Marc (l ara presidida per l'escultura d'Andreu Alfaro "Voles e Vents"), atrau milers de visitants que gaudeixen de la gastronomia de la comarca de la Safor: **figatells, espencat, sang i ceba, gamba amb bleda, peixos i arrossos**. Cal tastar la **fideta**, el plat típic de Gandia. La vall de **Marxuquera** i la serra del **Mondúver** ofereixen tranquil·les rutes entre tarongers, pinedes i coves prehistòriques. I l'**Aiguera del Duc**, en plena **marjal**, és un mirall d'aigua que reflecteix la llum de la Mediterrània i el castell de Baitén.

Aquest senyoriu, fou propietat dels Marc des de la conquesta de Jaume I. Ausiàs hi va construir un **assut** en el riu d'Alcòl o Serpis per regar les seues plantacions de canya de sucre. També s'hi conserven els **fonaments de la casa familiar** i un **aïjub** subterrani. Passejarem pels sinuosos carrers i visitarem l'**església parroquial**. Per als marquiats, trepitjar la terra del millor poeta europeu de l'edat mitjana pot esdevenir una experiència inoblidable.

BENIARJÓ

GANDIA

ALBAIDA

Les restes de les muralles del segle xv i el palau dels Milà i Aragó formen un conjunt monumental, amb l'església arxiprestal ben prop. Hi ha a la ciutat diversos museus: l'Internacional de Titelles, el de Betlems i la Casa Museu del pintor Josep Segrelles. Entre vinyes i oliveres menjarem arrossos amb carns i verdures de les terres de l'interior, caragols amb suquet, cassoleta i els dolços més típics de les comarques centrals: carquinyols, pastissets de moniato i codonyats i carabassats.

DÉNIA

Alfons d'Aragó era també comte de Dénia, hui capital de la comarca de la Marina Alta. El procurador general del duc, Pere Marc, pare d'Ausiàs, governava aquesta ciutat aguatada pels pirates. Passejarem per la ronda de muralles i el castell, on un contemporani anònim d'Ausiàs va dibuixar uns graffits o gravats de naus que hi havia al port. És el paisatge marítim de l'època de Marc i que s'evoca en el *Tirant lo Blanc* de Martorell, "el millor llibre del món" segons Cervantes, el qual, precisament, va desembarcar a Dénia en tornar d'Alger. Cal visitar el Raset o barri mariner, i les cales de les Rotes, als peus del Montgó. És imprescindible tastar l'arròs a banda i els saborosos peixos i mariscs acabats de capturar, com la gamba roja i els ericons. Seure i veure passar el temps en una de les terrasses a la vora del port constituirà un descans ben merescut per al viatger.

COCENTAINA

La capital de la comarca del Comtat conserva la seua fisonomia medieval: el palau Comtal, construït per l'almirall Roger de Llúria, va ser al segle xv propietat dels Roís de Corella, llinatge de l'escriptor de Gandia. També s'hi poden contemplar les torres i llenços de la muralla, el barri medieval i l'imponent castell que presideix tota la comarca. Al començament del novembre se celebra la Fira de Tots Sants, un multitudinari mercat de carrer. Podem tastar la pericana, l'olla, l'arròs al forn i amb crosta, els embotits i dolços com els rotllets i els carquinyols.

A Cocentaina va nàixer el café licor, i amb herbes medicinals de la serra de Mariola es fa l'aromàtic licor herbero. Per les rutes senderistes de la serra trobarem les neveres, dipòsits de neu permanents que s'usaven per al comerç de gel.

LA VALL DE POP

Des de Cocentaina, de nou en busca de la mar, travessarem un país de muntanyes de singular bellesa: les valls de la Marina Alta (Planes, Gallinera, Alcalà, Ebo...). El cabdill musulmà al-Azraq es resistí ací a la conquesta catalanoaragonesa en el segle XIII, rebel·lió que és l'origen de la festa de Moros i Cristians. La Vall de Pop (o de Xaló) fou propietat de Joanot Martorell i d'Ausiàs Marc. Es conserva a la Plaça Major de Xaló la casa senyorial dels Martorell, encara que reconstruïda en el segle XIX. És la mateixa plaça on es conta que Ausiàs va prometre als seus vasalls respectar les seues lleis musulmanes. Ametlers, oliveres, garroferes i cirerers donen color a aquestes terres ocre on encara hi ha restes de poblats moriscs. Després de ser expulsats el 1609, famílies mallorquines repoblaren les valls. No podem deixar de comprar mel, embotits de reminiscències balears, oli i vins autènticament artesanals.

GANDIA

Los tres escritores tenían casa en esta ciudad, y en el palacio de Alfons d'Aragó se iniciaron en las letras y en las artes de la caballería. El viajero lo puede comprobar en el *Espai de les Emocions*, un centro de interpretación virtual. La *colegiata de Santa Maria* nos devolverá el eco de los 'Clàssics' y también de los Borja, que refundaron el ducado en 1485. El *hospital de Sant Marc* y el *convento de Santa Clara* nos trasladarán a la Edad Media. Un lienzo de muralles del siglo XIV sobre el río Serpis cierra el casco antiguo de la ciudad, que es hoy un bullicioso centro comercial. Se pueden visitar otros restos de la época de los Borja. Las impresionantes playas atraen a miles de visitantes que gozan de la gastronomía de la comarca: *figatells*, *espenecat*, *sang i ceba*, *gamba amb bleda*, *pescados y arroces*. La *fideuà* es el plato típico de Gandia. El valle de *Marxuquera* y la sierra del *Mondúver* ofrecen tranquilas rutas entre naranjos, pinares y cuevas prehistóricas.

BENIARJÓ

Este señorío fue propiedad de los Marc desde la conquista de Jaime I. Ausiàs construyó un *azud* en el río Serpis para regar sus plantaciones de caña de azúcar. También se conservan los *cimientos de la casa familiar* y un *aljibe* subterráneo. Pasearemos por las sinuosas calles y visitaremos la *iglesia parroquial*. Para los marquiños, pisar la tierra del mejor poeta europeo del medioevo será una experiencia inolvidable.

SANT JERONI DE COTALBA

En Alfauir se encuentra uno de los primeros monasterios jerónimos fundados en la Península. Construido por el duque Alfons d'Aragó, aquí están enterrados el padre y las dos esposas de Ausiàs Marc. Destacan el claustro, con arcos góticos hechos con ladrillo rojo, y la *torre del Homenaje*. El *bosque de pinos* y los *naranjales* nos invitan a pasear hasta Ròtova, donde probaremos las tradicionales *coques de dacsà*.

ALBAIDA

Los restos de las muralles del siglo XV y el palacio de los Milà i Aragó forman un conjunto monumental. Hay en la ciudad varios museos: el *Internacional de Titeres*, el de *Belenes* y la *Casa Museo* del pintor Jose Segrelles. Entre vides y olivos comeremos *arroses*, *caracoles con suquet*, *cassoleta* y los dulces de estas comarcas: *carquinyols*, *pastelillos de boniato*, *membrillos* y *calabazates*.

COCENTAINA

El palacio condal fue en el siglo XV propiedad de los Roís de Corella. También se conservan torres y lienzos de la muralla, el barri medieval y el castillo que preside toda la comarca. Podemos probar la *pericana*, la *olla*, el *arroz al horno* y con *crosta*, embotidos, dulces como los *rotllets* y los *carquinyols* y bebidas como el *café licor* y el *herbero*, hecho con hierbas medicinales de la sierra de Mariola. Por las rutas de la sierra encontraremos las *neveres*, depósitos de nieve que se usaban para el comercio de hielo.

LA VALL DE POP

De nuevo en busca del mar, atravesaremos un país de montañas: los valles de la Marina Alta (Planes, Gallinera, Ebo...), donde el caudillo musulmán al-Azraq se resistió a la conquista catalano-aragonesa en el siglo XIII (origen de la fiesta de *Moros y Cristianos*). El valle de Pop fue propiedad de Martorell y de Marc. Se conserva en Xaló la casa señorial de los Martorell, reconstruida en el siglo XIX. *Almendros, olivos, vides y cerezos* colorean estas tierras donde aún quedan restos de *poblados moriscos*. Familias mallorquinas repoblaron los valles en el siglo XVII. No podemos dejar de comprar *miel*, *embutidos de reminiscencias balears*, *aceite* y *vinos* auténticamente artesanales.

DÉNIA

Alfons d'Aragó era también conde de Dénia, ciudad que gobernaba su procurador general y padre de Ausiàs, Pere Marc. Por la ronda de muralles y el castillo, un contemporáneo de Ausiàs dibujó unos *graffitis* o grabados de naus que había en el puerto. Es el paisaje marítimo de Marc y que se evoca en el *Tirant lo Blanc* de Martorell. Hay que visitar el barrio del *Raset* y las calas de les *Rotes* los pies del *Montgó*, probar el *arròs a banda*, la *gamba roja* y los *erizos*. Sentarse y ver pasar el tiempo en una terraza junto al puerto constituirá un merecido descanso para el viajero.

GANDIA

The three writers men had a house in this city and began with literature and the arts of cavalry at the Alfons d'Aragó Palace. The visitor can experience this at the *Espai de les Emocions* (*Space of Emotions*), a centre for virtual interpretation. The *Collegiate Church of Santa Maria* will echo back the 'Classics' and also the Borja, who founded the duchy in 1485. The *hospital of Sant Marc* and the *convent of Santa Clara* will bring us back to the Middle Ages. A canvas of walls from the 14th century, located over the Serpis river, closes the old quarter of the city, which is nowadays a busy shopping area. Some more remains of the Borja time can be visited. The stunning beaches attract thousands of visitors who enjoy the food: *figatells* (meatballs made from liver), *espenecat* (grilled vegetables), *sang i ceba* (blood sausage with onions), *gamba amb bleda* (shrimps with chard), *fish* and *rice dishes*. *Fideua* (noodle fish paella) is the typical dish from Gandia. The *Marxuquera* valley and the *Mondúver* mountain offer quiet routes amongst orange and pine trees, as well as prehistoric caves.

BENIARJO

This domain belonged to the Marc family since the conquest of Jaime I. Ausias built a small dam in the Serpis river, in order to irrigate his sugar cane plantations. On the other hand, the foundations of the family house and an underground well have also been kept. For the Marc admirers, stepping on the land of the best European poet from the medieval time will be an unforgettable experience.

SANT JERONI DE COTALBA

One of the first Jeronimo monasteries founded in our Peninsula is located in Alfauir. It was built by the duke Alfons d'Aragó and it is here where Ausias Marc's father and two wives were buried. Its cloister, with Gothic arches made of red brick, and the *Homage Tower* (*Torre de Homenaje*), are outstanding. The *pine* and *orange groves* invite us to walk to Ròtova, where we can try the traditional *coques de dacsà* (small maize pizzas filled with vegetables).

ALBAIDA

The remains of the walls from the 15th century and the *Mila i Aragó Palace* configure a monumental heritage. There are different museums in the city: *International Museum of Titeres* (puppets), *Museum of Belenes* (Christmas cribs), and the *House Museum* of the painter Jose Segrelles. Amongst vines and olive trees we will taste *rice dishes*, *caracoles con suquet* (grilled snails in sauce), *cassoleta* and the sweets from these regions: *carquinyols* (crunchy almond bites), *pastissets de boniato* (sweet potato pastries), *membrillo* (quince marmalade) and *calabazates* (pumpkin sweet).

COCENTAINA

The count palace belonged to the Roís de Corella in the 15th century. Here we can also find towers and canvases of the wall, the medieval quarter and the castle, which dominates the whole region. We can try dishes such as *pericana* (roasted peppers and strips of cod), *olla* (Spanish stew), *arroz al horno* (oven baked rice) *arroz con costra* (oven baked rice with egg) and cured sausages. As for the sweets we can try rotllets (sweet rolls), *carquinyols* (crunchy almond bites), and drinks such as *café licor* (coffee liquor) and *herbero*, a liquor made of medicinal herbs from the *Mariola mountains*. Through these mountains we will find the *fridges*, snow deposits that were used for the ice trade.

LA VALL DE POP

In search of the sea, we will go through a land of mountains once again: the valleys of Marina Alta (Planes, Gallinera, Ebo...), where al-Azraq, the Muslim leader, resisted the Catalan-Aragonese conquest in the 13th century (the origin of the *Moors and Christians* festivity). The area Vall de Pop belonged to the Martorell and the Marc. In Xaló we can find the *casa señorial* from the Martorell, refurbished in the 19th century. *Almond, olive, cherry trees and vines* give colour to these lands, where there are still remains of *Moorish villages*. Families from Mallorca settled in these valleys in the 17th century. We must not forget to buy *honey*, *cured sausages with Mallorcan influence*, *oil* and *authentic craft wines*.

DENIA

Alfons d'Aragó was also count of Denia, a city ruled by an attorney general and Ausias's father, called Pere Marc. On the walls and the castle, a contemporary of Ausias drew some *graffiti* or engravings of ships which were in the harbour. This is Marc's maritime landscape and it is evoked in the play written by Martorell, *Tirant lo Blanc*. Visits to the *Raset* quarter, the *Rotes* coves, the feet of *Montgó* mountain are a must. We must also try the typical dishes: *arros a banda* (rice cooked with fish), *gamba roja* (red prawns) and *sea urchins*. Sitting and wasting time in a terrace by the harbour is a good rest for the visitor.